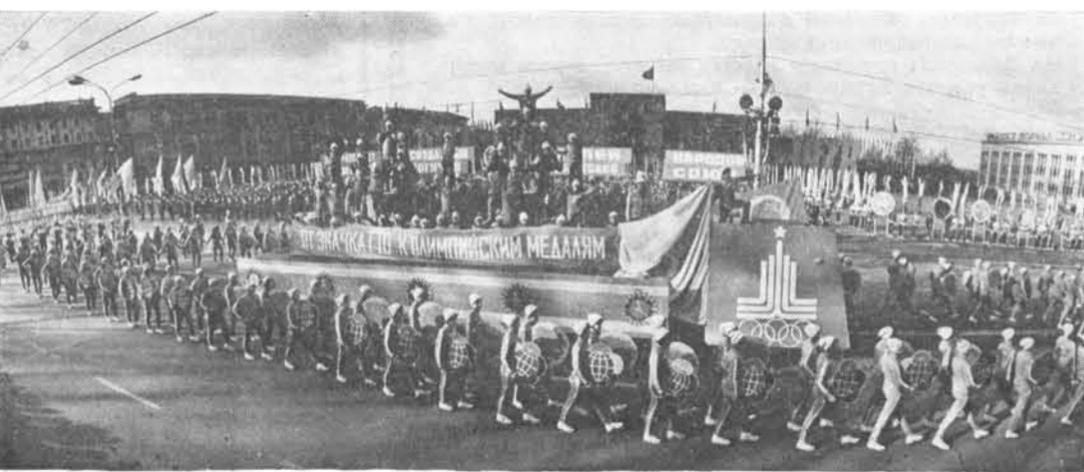
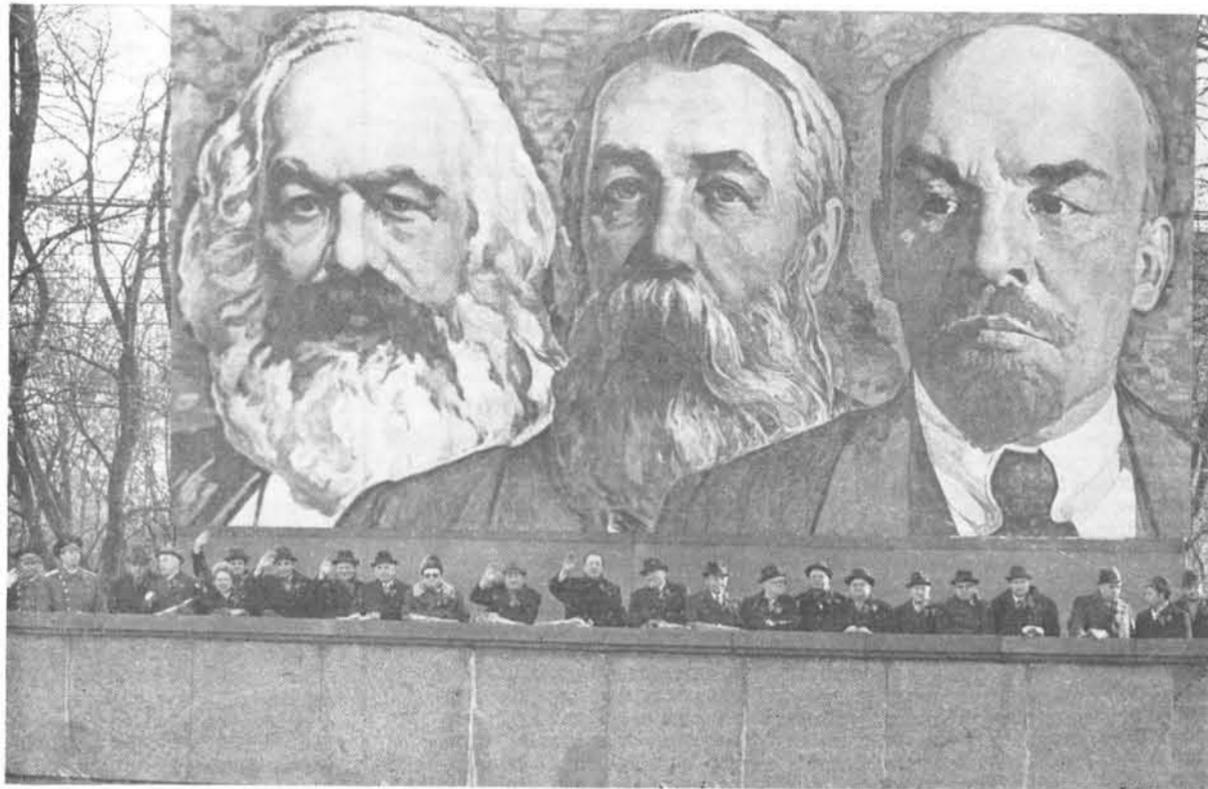


Голас Радзімы

16 лістапада
№ 46 (1564)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 23-і
Цана 2 кап.



Здымкі, змешчаныя на гэтай старонцы, зроблены ў горадзе-героі Мінску 7 лістапада 1978 года, дзе на Цэнтральнай плошчы адбылася святочная маніфестацыя. На трыбуне — кіраўнікі Камуністычнай партыі Беларусі і ўрада БССР; у студэнцкіх калонах моладзь з замежных краін; чаканяць крок гвардзейцы; праходзіць магутная бялавая тэхніка; выступаюць фізкультурнікі — удзельнікі будучых Алімпійскіх гульняў; асабліва павага ветэранам вайны і працы; дэманстрацыя працоўных.



«хатніх рабынь» ад неабходнасці марнаваць тры чвэрці жыцця ў смуроднай кухні.

Тэхніка капіталізму з кожным днём усё больш і больш перарастае тыя грамадскія ўмовы, якія асуджаюць працоўных на наёмнае рабства». Так пісаў Ленін, вызначаючы мэты электрыфікацыі.

Першынцам беларускай электраэнергетыкі, узведзеным згодна з ленінскім планам ГЭАЛРО, была славуная БелДРЭС. Пуск гэтай станцыі, што ўзнялася на ўскраіку Асінаўскага балота непадалёку ад Оршы, стаў сапраўдным святам для Беларусі. Аб чароўнай музыцы турбін, якія павінны былі змяніць жыццё тысяч беларусаў, пісалі вершы, складалі песні.

Больш за 20 год БелДРЭС займала становішча адзінага магутнага цэнтры электрыфікацыі БССР. Яна не захавала да нашых дзён свайго значэння лідэра, але да нас дайшлі, ператвораныя ў мноства карысных спраў, тыя 5,5 мільярда кілават-гадзін электраэнергіі, што выпрацавала станцыя за гады свайго работы.

Цяпер у летапісе станаўлення беларускай энергетыкі ёсць шмат іншых, гістарычных па свайму значэнню дат. 1947 год — разбураная вайной электраэнергетыка рэспублікі дасягнула даваеннага ўзроўню. 1958-ы — уступіў першы агрэгат Васілевіцкай ДРЭС агульнай праектнай магутнасцю 200 тысяч кілават. 1960-ы — закладзен першы кубаметр бетону ў падмурак Бярозаўскай ДРЭС магутнасцю 900 тысяч кілават. 1963—1965-ы — закончана аб'яднанне ўсіх электрастанцый рэспублікі ў адзіную энергасістэму Беларусі, беларуская энергасістэма аб'ядналася з энергасістэмамі краін СЭУ і сістэмай «Паўночны Захад». 1967-ы — закончана сучасная электрыфікацыя БССР. 1969-ы — адбыўся пуск буйнейшай у рэспубліцы Лукомльскай ДРЭС магутнасцю 2 мільёны 400 тысяч кілават.

СИСТЭМА ПРАЦУЕ З ПЕРАВЫШЭННЕМ

Я стаю ля вялікай, ва ўсю сцяну мнемасхемы Галоўнага дыспетчарскага пульты Беларускай энергасістэмы. Тут, як нідзе, адчуваецца напружанні і дакладны рытм, якім жыве гэтая важнейшая галіна народнай гаспадаркі. На адзіны пульт выведзены даныя, што паступаюць з абласных энергасістэм. Тыя, у сваю чаргу, штохвілінна збіраюць тэхнічную інфармацыю з усіх 23 электрастанцый рэспублікі.

— Як ні парадаксальна, але галоўнай праблемай у нашай рабоце цяпер з'яўляецца менавіта вялікая магутнасць электрастанцый, — дае тлумачэнні галоўны інжынер «Белгалоўэнерга» Леанід Чарэпка. — Беларуска энергасістэма не толькі цалкам забяспечвае ўсе патрэбы рэспублікі ў электрычнасці, але і экспартуе яе за мяжу, перадае ў іншыя энергасістэмы. Такі запас магутнасці неабходны, але ён стварае і цяжкасці. Як, напрыклад, выкарыстоўваць энергію ў начны час, калі спажыванне яе рэзка скарачаецца? Спыніць станцыю ці нават асобныя агрэгаты — тэхнічна складана. Праблему дапамагае вырашыць аб'яднанне з іншымі энергасістэмамі краіны.

Беларуская энергетыка, бадай, адна з самых дынамічных галін народнай гаспадаркі.

Толькі за апошнія восем год вытворчасць электраэнергіі ў рэспубліцы падвоілася. У мінулай пяцігоддзі ўстаноўленая магутнасць нашых станцый вырасла на 58, а выпрацоўка электраэнергіі — на 89 працэнтаў. У гэтай пяцігоддзі агульная магутнасць энергетычных прадпрыемстваў складзе каля 6 мільёнаў кілават, а выпрацоўка электраэнергіі — 32,6 мільярда кілават-гадзін.

ЭНЕРГІЮ ВЫПРАЦОЎВАЕ АТАМ

Нават не спецыялісту гэтыя лічбы гавораць шмат аб чым. Мне ўспамінаецца, напрыклад, знаёмства з Белаазёрскім — адным з цэнтраў беларускай энергетыкі. Невялікі горад нібыта выраса пасярод сучаснага жытнёвага мора, што абступіла яго з усіх бакоў. Прыгожыя вуліцы і плошчы, шматпаварховыя жылыя дамы, сучасны Палац культуры, музычная школа, дзіцячыя сады, гандлёвыя цэнтры. І ўсё гэтаму дала жыццё электрастанцыя, якую ў 1961 годзе пабудавалі ля возера Белае. Гэтак жа, як Бярозаўскай ДРЭС змяніла аблічча некалі закінутага кутка Палесся, развіццё энергетыкі стала базай сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў па ўсёй Беларусі.

«Вартымі чалавека» даўно сталі ўмовы працы ў прамысловасці, якая сёння з'яўляецца асноўным спажывцом электраэнергіі. Электрычнасць усё шырэй выкарыстоўваюць транспарт і камунальная гаспадарка: наш быт літаральна нашпигаваны электрапрыборамі. Але найбольшыя зрухі адбыліся ў сельскай гаспадарцы, якая па тэмпах росту спажывання электраэнергіі зараз выйшла на першае месца ў рэспубліцы. Толькі з пачатку дзесятай пяцігодкі пракладзена 21 тысяча кіламетраў ліній электраперадачы сельскагаспадарчага прызначэння. У калгасах і саўгасах за гэты час падключана звыш 110 тысяч электрухавікоў. Дарэчы, цікавы такі факт: для патрэб сельскай вытворчасці электраэнергію дзяржава прадае па самых таных расцэнках.

Ці ёсць мяжа ў гэтага працэсу? Ці не перарастуць з часам патрэбы ўзровень нашых магчымасцей?

— Вы маеце на ўвазе пагрозу энергетычнага голаду? — перапытаў мяне Л. Чарэпка. — Думаю, хваляванні гэтыя дарэмныя. Патрэбы ў электраэнергіі мы разлічваем далёка наперад. Зараз, напрыклад, складаецца план развіцця Беларускай энергасістэмы да 1990 года. Мяркуем, што да гэтага часу наша ўласная электраспажыванне падвоіцца. А паколькі паліўныя рэсурсы рэспублікі абмежаваны, то наша энергасістэма ўжо сама стане атрымліваць электрычнасць з суседніх рэспублік. І галоўную ролю тут адыграюць атамныя электрастанцыі. Ужо з 1979 года Беларусь упершыню атрымае электраэнергію, выпрацаваную на Чарнобыльскай АЭС на Украіне. Падключацца да нас і іншыя атамныя электрастанцыі, якія будуцца ў Літве, Расійскай Федэрацыі.

Зразумела, плануецца павелічэнне магутнасці і самой Беларускай энергасістэмы. Намячаецца расшырэнне дзеючых і будаўніцтва новых станцый, у тым ліку і атамных.

Будучае, у любым выпадку, — гэта вялікая энергетыка.

В. УЛАДЗІМІРАУ.

СВЯТА НАРОДАЎ ПЛАНЕТЫ

Планета адзначыла 61-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У нашага светлага свята няма межаў, яно даўно стала інтэрнацыянальным, яго святкуюць разам з савецкім народам мільёны людзей працы на ўсіх кантынентах, з пачцівасцю і любоўю вымаўляюць імя Леніна, уся дзейнасць якога пакінула глыбокі след у гісторыі нашай краіны, усяго свету.

Дзякуючы Кастрычніцкай рэвалюцыі стала магчымым пераўтварэнне міжнароднага рабочага руху пад кіраўніцтвам камуністаў у магутную рэвалюцыйную сілу. Пospехі рэальнага сацыялізму ў СССР і іншых сацыялістычных краінах надаюць выступленням працоўных мас у краінах капіталу ўсё больш свядомы, мэтанакіраваны характар.

Вялікі Кастрычнік — гэта перамога ідэй навуковага сацыялізму, перамога справы пралетарскага інтэрнацыяналізму, пісала ў перадавым артыкуле балгарская газета «Работніцка дзела». У памяці народаў назаўсёды застаецца той выдатны факт, што адным з першых дакументаў Савецкай улады быў Дэкрэт аб міры. З першага свайго дня Савецкая краіна вядзе паслядоўную і наступальную барацьбу за мір.

Заклік «Мір — народам» яні быў абвешчаны ў 1917 годзе, вось ужо 61 год з'яўляецца асноватворным у знешняй палітыцы нашай партыі і дзяржавы. Міралюбівы курс Краіны Саветаў атрымаў далей сваё развіццё ў рашэннях XXV з'езда КПСС, у выступленнях Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева. «У садружнасці з братнімі краінамі сацыялізму, у супрацоўніцтве з іншымі дзяржавамі і народамі Савецкі Саюз паспяхова адстойвае справу міру», — сказаў на святочным прыёме ў Крамлі кіраўнік КПСС і Савецкай дзяржавы, і гэтыя словы шырока камэнціруюцца прадстаўнікамі замежных агенстваў, радыё і тэлебачання.

Выступаючы з дакладам на ўрачыстым пасяджэнні, прысвечаным 61-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у Крамлёўскім Палацы з'ездаў 4 лістапада 1978 года Старшыня Савета Міністраў СССР А. М. Касыгін падкрэсліў, што сацыялістычная садружнасць стала рашаючым фактарам міжнароднай бяспекі, надзейным саюзнікам народаў, якія змагаюцца за свабоду і незалежнасць, супраць імперыялістычнай агрэсіі. Савецкі Саюз і братнія сацыялістычныя краіны робяць усё магчымае для таго, каб разрадка напружанасці набыла сапраўды незваротны характар. Вынікі гэтай работы выключна важныя. На ўсіх кантынентах расце аўтарытэт прыхільнікаў міру, цясней стала каардынацыя іх розных цячэнняў і арганізацый. Прыкладам іх аб'яднаных дзеянняў, сказаў А. М. Касыгін, з'явілася шырокая грамадская кампанія супраць планаў вытворчасці і разгортвання нейтроннай зброі.

У кожнага нашага свята свае прыкметы. Ёсць яны і ў сёлетняга Кастрычніка. Яно быццам падводзіць вынікі яшчэ аднаго года плённай працы савецкага народа па выкананню рашэнняў XXV з'езда партыі, першага года дзеяння новай Канстытуцыі СССР.

За тры гады дзесятай пяцігодкі краіна атрымае прамысловай прадукцыі ў 1,4 раза больш, чым за той жа перыяд папярэдняй. У строй уступяць звыш сямісот новых буйных прадпрыемстваў, а ўсяго асноўныя вытворчыя фонды абновяцца амаль на чвэрць. Па-ранейшаму клопат аб дабрабыце народа — галоўнае ў дзейнасці Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

Вось чаму з вялікай гордасцю, пачуццём выкананага абавязку 7 лістапада выйшлі працоўныя нашай сацыялістычнай Радзімы на святочныя дэманстрацыі ў Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, ва ўсіх гарадах і вёсках краіны.

У святочным убранні, чырвані кумача быў родны Мінск. «Кастрычнік», «Пралетарская салідарнасць», «Інтэрнацыяналізм»... Гэтыя словы ярка гарэлі на транспарантах і палотнішчах над святочнымі калонамі мінчан. У іх выказана сутнасць сацыялістычнага ладу жыцця. Роўная срод роўных, рэспубліка жыве паўнакроўным жыццём у вялікай сям'і савецкіх народаў.

Ганаровае месца ў святочных калонах па праву займаў шматтысячны калектыў трактарабудаўнікоў. Вялікія дасягненні гэтага калектыву ў многім забяспечваюцца ўзаемадзейнем з сотнямі каапераваных прадпрыемстваў нашай краіны і многіх краін — членаў СЭУ. Гэтак жа працуюць стваральнікі вылічальнай тэхнікі — калектыў заводу імя Арджанікідзе. Дзесяткі прадпрыемстваў і навуковых устаноў беларускай сталіцы маюць трывалыя, жывыя сувязі з працоўнымі краін сацыялістычнай садружнасці. Такія прыкметы нашага часу. І не выпадкова, што ў святочных калонах мінскіх дэманстрантаў крочыла многа юнакоў і дзяўчат з брацкіх сацыялістычных краін.

Над калонамі шмат транспарантаў з лічбай «60». Беларускі народ рыхтуецца адзначыць свой знамянальны юбілей — 60-годдзе БССР і КПБ. Кожны жыхар рэспублікі добра разумее, што нараджэнне Савецкай Беларусі неразрыўна звязана з перамогай Вялікага Кастрычніка, з кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, з ажыццяўленнем ленінскага прыпынку сацыялістычнага інтэрнацыяналізму.

Удзельнікаў кастрычніцкай маніфестацыі з урадавай трыбуны на Цэнтральнай плошчы віталі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. Машэраў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, іншыя кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі.

Маніфестацыі, урачыстасці прайшлі ва ўсіх гарадах і вёсках Беларусі.



На ВДНГ СССР адкрылася тэматычная выстаўка «Распрацоўка і рэалізацыя комплекснага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця г. Мінска на 1976—1980 гг.». План улічвае асаблівасці структуры эканомікі і дэмаграфічнага саставу насельніцтва горада, яго гісторыка-культурныя традыцыі і многія іншыя важныя фактары. НА ЗДЫМКАХ: старшыня Мінгарвыканкома Станіслаў ЛУКА-ШЭВІЧ выступае на ўрачыстым адкрыцці выстаўкі; на макетах — раёны новай забудовы горада-героя Мінска; дэманструюцца вырабы лёгкай прамысловасці.

Фота Э. КАБЯКА.



От имени правления, членов и друзей Русского общественного клуба в Австралии горячо поздравляем Белорусское общество «Радзіма» и редакцию газеты «Голас Радзімы», а в вашем лице нашу великую Родину — Советский Союз с 61-й годовщиной Великого Октября. Желаем дальнейших успехов в укреплении дружбы и взаимопонимания между народами!

Председатель клуба
М. БАЙДИН.
Зам. председателя
Г. ЯЛОВЕНКО.
Австралия.

Общество имени Л. Толстого города Гронинген сердечно поздравляет редакцию газеты «Голас Радзімы» с праздником Великой Октябрьской социалистической революции.

От имени правления
Л. ВАЙМА-ЗАЯЦ.
Голландия.

Примите наши горячие поздравления с праздником — 61-й годовщиной Великого Октября!

От всей души желаем вам новых успехов в труде, отличного здоровья, большого счастья. Отдел ФРК города Ванкувера.
Канада.

Віншую любімую Радзіму са святам Вялікага Кастрычніка! Жадаю савецкаму народу новых поспехаў ва ўсіх галінах вытворчасці, далейшага развіцця навукі, літаратуры.

Я ўжо некалькі разоў наведвала Савецкі Саюз. Нельга не заўважыць, што з кожным годам жыццё там становіцца лепшым: усё больш моладзі атрымлівае вышэйшую адукацыю, а мільёны рабочых і служачых перасяляюцца ў новыя добраўпарадкаваныя кватэры. Мір і шчасце вам!

А. ЕМЯЛЯНАВА.
ФРГ.

Віншуем з 61-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і жадаем усяму савецкаму народу, роднай краіне ўсяго самага найлепшага, поспехаў ва ўсіх яе справах!

Віні і Уладзімір БЯГАНСКІЯ.
Англія.

Сардэчна віншую са слаўным святам Вялікага Кастрычніка! Ад усёй душы жадаю новых творчых дасягненняў, моцнага здароўя і шчасця ў жыцці!

Т. КУПЕРУС-МАРЧАНКА.
Галандыя.



Адзін з прыгажэйшых праспектаў Мінска — Пушкінскі.

Фота А. ЛАРЫНА.

ПРИЯТНЫЕ ОШИБКИ

Я бываю в Белоруссии часто. И каждый раз меня поражает, какие большие перемены происходят в белорусских городах за короткое время.

В 1973 году я гостила в нашем дорогом Минске. Случайно, со знакомыми мы оказались на улице Восточной, на самой окраине города. Улицы в общем-то еще не было, одно название, а дома только начинали строиться, даже дорога не была заасфальтирована. Тогда я подумала: сколько же лет пройдет, пока все сделают, если здесь работают так, как в Милане или в других городах Италии? У нас начнут строить дом, может пройти три года или даже пять лет, а он все стоит недостроенный.

В 1975 году я снова приехала в Минск. Пробыв там несколько дней. Однажды вызвала такси и поехала по городу. Смотрю в окно и

ничего не узнаю. Думаю, что шофер ошибся и не туда меня повез. Но вот на одном из домов вижу табличку: «ул. Восточная». Сразу не могла поверить, что это та же улица, где я была два года назад. Кругом большие современные дома, все в зелени.

То же и в моем родном Могилеве. Как ни приеду туда, вижу, что он становится все красивее, все лучше. И здесь я ошиблась, как в Минске. Помню, в 1975 году строили гостиницу. Очень красивое высотное здание. Я, смеясь, сказала сестре, что приеду в 85-м году и эту гостиницу все еще будет строить.

Что же вышло? В прошлом году я несколько дней жила в этой самой гостинице. Она мне очень понравилась.

Я очень рада, что ошибалась.

Л. МАЛЕЕВА.

Италия.

ЧАМУ ПЕРАМАГЛІ ЧЫРВОНЫЯ?

У першыя гады знаходжання ў Францыі мне давялося працаваць на заводзе разам з адстаўнымі афіцэрамі французскай арміі. Многія з іх знаходзіліся ў Польшчы, калі яна вяла вайну супраць маладой рэспублікі Саветаў. Гэтыя афіцэры бачылі, у якой беднаце жылі беларусы, і проста жахаліся, як можна было жыць у такіх умовах. Мне даводзілася ім многае тлумачыць. Беларусы жылі пад прыгнётам шляхты і польскіх памешчыкаў, якія да ніткі абіралі наш народ, тварылі розныя беззаконнасці. Добра помню, як яны куплялі жытлё ў нашай вёсцы Выні і ў суседняй — Каласоўшчыне. Паваліць кабана на зямлю, паглядзець у пашчу і гавораць, што ён «крупчак» (хворы). І сяляне вымушаны былі за паўцаны прадаваць жытлё гэтым злодзеям. А потым гэтую ж жытлё перапрадавалі за золата ў Германію. На нашай працы яны нажывалі сабе багацце.

Гэтыя афіцэры са здзіўленнем расказвалі мне, як гераічна змагалася маладая Чырвоная Армія, слаба ўзброеная, галодная, дрэнна апранутая. Яны ніяк не маглі зразумець, што прымушала чырвоных так ваяваць. Ужо тады маё сэрца напаўнялася гонарам за Радзіму. Я пакінуў маю Беларусь у найвялікшай беднасці. Людзі былі цалкам непісьменнымі. І вось цяпер для мяне вялікае шчасце ба-

чыць, што бальшавікі ператварылі маю Радзіму ў квітнеючы край, бачыць новыя гарады, заводы і фабрыкі, новыя вёскі, зусім не падобныя на тыя, што я пакідаў.

Вельмі хочацца расказаць яшчэ адзін выпадак з жыцця. Нядаўна ў вашай газеце я прачытаў артыкул пра Баранавічы. Гэтую замітку разам з фатаграфіямі вялікай сучаснай фабрыкі я выразаў і беражна захоўваю. Чаму? Я быў у Баранавічах у 1913 годзе і там упершыню ўбачыў гасудара імператара. Яго сустрэкалі на вакзале. Аркестр з Мінска іграў «Боже, царя храни», а на платформе было шмат школьнікаў, пастроеных па класах на чале з настаўнікамі. І амаль усе былі абуты ў лапці. Самі Баранавічы тады на горад не былі падобныя. А цяпер гэта адзін з самых прыгожых гарадоў Беларусі. Спытайце каго-небудзь пра лапці. Уяўляю, як з вас пасмяюцца. Людзі ж цяпер апрануты ў такое адзенне, што нам раней і не снілася.

Гэта толькі адзін маленькі прыклад. Вось я і думаю: калі б тыя афіцэры пабывалі на маёй Радзіме цяпер, яны б, напэўна, зразумелі, чаму і дзеля чаго так па-геройску змагалася Чырвоная Армія, чаму яна перамагла.

І. ЮХАЎ.

Францыя.

Канада.

А. і І. ГРЫЦУКІ.

ОКТАБРЬ 1917 — ИСТОРИЧЕСКАЯ ЗАКОНОМЕРНОСТЬ

«Россия не созрела для социализма в силу своей социально-экономической отсталости» — таково было мнение лидеров социалистических партий на Западе накануне Октябрьской революции. Когда же она свершилась, то почти повсеместно была «окрещена» как случайное явление.

В наши дни за этим тезисом обычно ощущается желание поставить Великую Октябрьскую социалистическую революцию в ряд специфически русских диковинок.

Какова природа таких предубеждений? Обоснованы ли они?

РОССИЯ, НАЧАЛО ВЕКА

К началу XX века, превзойдя по темпам экономического роста все ведущие страны Европы, Россия вошла в пятерку наиболее мощных индустриальных держав мира. Для ее промышленности был характерен весьма высокий технико-организационный уровень, обнаруживающий себя, например, в высокой концентрации производства на крупнейших предприятиях и наличии гигантских по тем временам промышленных районов. Как результат этого к 1913 году 54 процента рабочих в России было занято

на крупных предприятиях (против 32,5 процента в США в 1914 году).

Российский пролетариат, составлявший в 1913 году почти 20 процентов населения страны, отличали высокая организованность и революционность.

Революционную деятельность пролетариата организовывала и направляла Коммунистическая партия. Она считала свержение царизма, установление в стране революционно-демократической диктатуры пролетариата первейшей политической задачей, без решения которой была немыслима победа социалистической революции. Свою зрелость российский пролетариат продемонстрировал в первой народной революции эпохи империализма — в революции 1905—1907 годов.

Но это была лишь одна сторона российской действительности. Существовала и другая. Три четверти населения страны было занято в сельском хозяйстве, где еще сохранялись помещичье землевладение и пережитки феодально-крепостнических отношений. И если по абсолютным размерам промышленного производства Россия приблизилась к ведущим индустриальным державам, то по производству промышленной и сель-

скохозяйственной продукции на душу населения она отставала и находилась на уровне такой европейской страны, как Испания. Крестьянские волнения, выступления против властей приобрели в стране широкий размах.

Российская империя была тюрьмой народов. Более половины всего населения страны — представители нерусского населения — подвергались еще более изощренным формам эксплуатации, жестоко дискриминировались в социальной и культурной областях.

Итак, все противоречия эпохи — между трудом и капиталом, крестьянством и помещиками-латифундистами, национальным гнетом и стремлением народов к национальной свободе, — хотя и типичные для любого империалистического государства, оказались особо сконцентрированными именно в России.

ФИНАЛ ИЛИ ПРЕЛЮДИЯ?

В феврале 1917 года, на третьем году мировой войны, рухнул реакционный режим Европы — царское самодержавие. Февральская революция явилась прологом главного события XX века — Великой Октябрьской социалистической революции.

Февральская революция, сделав Россию наиболее демократической из всех воюющих стран, сразу же столкнула в открытой политической борьбе громадное количество политических партий и группировок. По мере развития революции происходила поляризация мнений по главным вопросам, решения которых требовало большинство трудящихся: прекращение захватнической войны, ликвидация помещичьего землевладения, введение восьмичасового рабочего дня, контроля над производством и распределением, уничтожение национального гнета.

В стране сложилось двоевластие — своеобразное и крайне противоречивое переплетение власти буржуазии в лице Временного правительства и революционно-демократической власти пролетариата и крестьянства в форме Советов. В этой обстановке Коммунистическая партия считала, что только переход всей власти Советам — органам непосредственного революционного творчества масс, соединившим в себе исполнительные и законодательные функции, — создаст политическую основу для проведения социалистических преобразований. Но были ли они необходимы? Да-

КРЫХУ АБ «ПРАРОКАХ»

Ужо многа гадоў мы атрымліваем з Мінска газету «Голас Радзімы» і ўважліва сочым за ўсім, што адбываецца на нашай Бацькаўшчыне. Матэрыялы газеты асвятляюць розныя бакі жыцця. Але нам асабліва кідаецца ў вочы тое, што ў Савецкім Саюзе адбываюцца змяненні не толькі ў прамысловасці або сельскай гаспадарцы, але і ў свядомасці людзей. І гэта, напэўна, галоўная прычына ўсіх вашых поспехаў. Цяпер кожны савецкі чалавек разумее, што асабісты інтарэсы не самае галоўнае, што ён адказны за ўсю краіну. Відзець, іменна таму Савецкі Саюз не раз ставіў у тупік розных заходніх «прарокаў».

З гэтай прычыны ўспамінаюцца пасляваенныя гады, калі такія «прарокі» аўтарытэтная заяўлялі, колькі дзесяткаў гадоў спатрэбіцца на аднаўленне гаспадаркі, колькі — каб дасягнуць даваеннага ўзроўню вытворчасці і г. д.

Гэтыя здароўя «прарокі» ніяк не хочучь зразумець, што Савецкі Саюз — не царская Расія. А гэта ж відаць ва ўсім. Хоць бы такі прыклад. Нам даводзілася назіраць за гульнімі хакейных зборных Канады і СССР. Нават тут можна было заўважыць, што канадцы гуляюць пад дэвізам «я», а савецкія хакеісты — пад дэвізам «мы». І гэта разбівала многія разлікі канадцаў.

Ну а «прарокам», напэўна, лепш паглядзець на тое, што робіцца ў тых краінах, дзе самі яны жывуць. Не магу гаварыць за іншых, але вось што адбываецца ў нашай мясцовасці. Зойдзеш у магазін і аслупянееш: тое, што ўчора каштавала 75 цэнтаў, сёння каштуе 100. А ўсюды крычаць, што ў нас, маўляў, самая лепшая дэмакратыя і калі табе не падабаецца — не купляй.

З цэнамі робіцца нешта незразумелае. Валюта наша пастаянна падае ў цане. Вядома, у першую чаргу гэта непакоець простых людзей.

Мы помнім валютныя крызісы 20-х гадоў. Тады грошы былі, а купіць не было чаго. Цяпер у нас шмат тавараў, а цэны на іх падымаюцца бескантрольна. Адзін свабодна назначае цану, а другі павінен свабодна плаціць, вядома, калі ёсць чым.

З гэтай прычыны, аднак, нашы «прарокі» маўчаць.

«РАСКАЖЫЦЕ ПРА РЭВАЛЮЦЫЮ...»

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

сім не думаў ён тады, што прыйдзе час і яму выпадзе дапамагчы рэдакцыі «Правды» разнесці бальшавіцкае слова па ўсёй краіне.

А было вось як. 24 кастрычніка юнкеры некалькі разоў спрабавалі разграміць друкарню бальшавіцкай газеты. Тады Ваенна-рэвалюцыйны камітэт аддаў загад зніць добра абсталяваную, забяспечаную паперай друкарню буржуазнай газеты «Русская воля». З ордэрам ВРК сюды з'явіўся камісар С. Уралаў у суправаджэнні рэвалюцыйных салдат. Неўзабаве прынеслі матрыцы чарговага 45-га нумара газеты «Рабочий путь», як тады называлася «Правда». Вось як апісваецца гэты момант у кнізе «Правда» 1917 года:

«Камісар прад'явіў дзясурнаму рэдактару газеты «Русская воля» ордэр Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта, у якім прапанавалася надрукаваць з матрыц газету «Рабочий путь». Адміністрацыя друкарні і работнікі рэакцыйнай «Русской воли» сустрэлі прадстаўніка ВРК варожа. Меншавікі і эсэры, якія працавалі ў друкарні, сталі заклікаць друкароў не выконваць распараджэнне Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта. Тады С. Уралаў падрабязна расказаў рабочым аб падзеях, што адбываюцца ў Петраградзе, і аб рашэнні ВРК дру-

каваць тут газету бальшавікоў. Рабочыя з энтузіязмам сустрэлі паведамленне камісара і аб'ядралі без усялякай затрымкі выпусціць пралетарскую газету».

Імёна Пётр Выдэрка першым стаў тады каля друкарскай машыны. Старшы майстар недзе схаваўся, і гэта было вельмі дарэчы — ніхто не перашкаджаў. Хлопец сам акуратна прыправіў палосы. Неўзабаве паплылі экзэмпляры газеты. Праз усю першую старонку, як звон, грывеў, набраны буйным шрыфтам, баявы кліч бальшавіцкай партыі: «Уся ўлада — Саветам рабочых, салдат і сялян. Міру! Хлеба! Зямлі!» Словамі мільгала і асядалі глыбока ў памяці, такія блізкія, зразумелыя, простыя словы праўды.

Міру прагнулі ўсе народы. Хлеба ўдосталі ён сам не бачыў ніколі.

Без зямлі пакутавалі на радзіме яго сваякі.

Усё правільна, усё ў тон яго думкам, яго імкненням. Цэлую ноч гула і гула друкарская машына. Друкарню Пётр Выдэрка пакінуў на золку новага дня. А дзень быў незвычайны — 25 кастрычніка 1917 года.

Як адзначаць потым гісторыкі, у той дзень цэнтральны орган РСДРП (б) газета «Рабочий путь», якая самааддана дапамагала партыі рыхтаваць перамогу сацыялістычнай рэвалюцыі, упер-

шыню за ўсю гісторыю бальшавіцкага друку выйшла велізарным па тэму часу тыражом — больш за 200 тысяч экзэмпляраў. (Праз два дні яна вярнула сабе сваю першапачатковую назву — «Правда».)

Здаецца, нязначны эпізод, а ён глыбокай канвой лёг праз усё жыццё чалавека. Яшчэ некалькі месяцаў працаваў Выдэрка ў друкарні, якая стала савецкай. Потым падаўся на радзіму, дзе ўсталявалася Савецкая ўлада. Перажыў трагедыю чатырнаццаці вяскоўцаў, расстраляных у 1920 годзе белаліцамі за падпольную дзейнасць. Быў актывістам гуртка Таварыства беларускай школы. У 1939 годзе ўзначаліў сялянскі камітэт па падзелу панскай зямлі.

У немаладым узросце жаніўся і дачакаўся такі светлай долі сваіх дзяцей і ўнукаў. Часта наведвае бацьку сын Уладзімір, які, скончыўшы Мінскі інстытут народнай гаспадаркі, працуе начальнікам аддзела на ткацка-нітаным камбінаце ў Гродна. Дзве дачкі, атрымаўшы сярэдняю адукацыю, паехалі на новабудулі краіны, маюць свае сем'і.

А да яго зноў і зноў ідуць маладыя грамадзяне роднай вёскі, просяць:

— Раскажыце, дзядуля, пра рэвалюцыю..

Мікола ВАСІЛЕЎСКІ.



Гэта адбылося ў далёкім 1920 годзе. Часці маладой Чырвонай Арміі вялі жорсткія баі з белаліцкімі акупантамі на гомельскай зямлі. 5 красавіка пры авалоданні вёскай Хутары асаблівай храбрасцю вызначыўся намеснік камандзіра ўзвода 151-га палка 17-й стралковай дывізіі Пётр Савіцкі. Ён першым кінуўся ў атаку на варожыя акопы, захапіў двух палонных і кулямёт. За подзвіг Рэўваенсавет Заходняга фронту прадставіў яго да ордэна Чырвонага Сцяга.

Смяльчак тады не ведаў аб гэтым.

І вось праз 58 год узнагарода знайшла героя. У роднай вёсцы Казловічы Калінкавіцкага раёна ва ўрачыстай абстаноўцы Пятру Кузьмічу ўручылі баявы ордэн і медаль «60 год Узброеных Сіл СССР».

НА ЗДЫМКУ: у гасці да П. САВІЦКАГА прыйшлі мясцовыя школьнікі.

ступенькой, называемой социализмом, никаких промежуточных ступеней нет.

Россия созрела для социального взрыва, она, по выражению В. И. Ленина, была «беременна» революцией.

Жестокая реальность тупика, в который оказалась поставлена страна, помогла трудящимся массам понять то, чего так и не смогли понять филлисты от социализма — российские соглашатели с буржуазией. На платформе лозунгов Коммунистической партии: передачи власти Советам, земли — крестьянам, установления рабочего контроля над производством и распределением, обеспечения мира народам — сформировалась политическая армия социалистической революции. Коммунистическая партия создала широкий классовый союз пролетариата и крестьянства, сплотила в борьбе против угнетателей трудящихся всех наций и народностей, привлекла к революционному движению все прогрессивные силы страны. Окрепла и сама партия.

СВЕРШИЛОСЬ!

25 октября (7 ноября) 1917 года II Всероссийский съезд Советов, 51 процент делегатов которого составляли коммунисты, объявил себя верховной властью в стране. Было сформировано первое Советское правительство во главе с В. И. Лениным. К концу ноября Советская власть установилась уже в 28 губер-

ских городах, во всех важнейших промышленных центрах и на основных фронтах.

В первых же законах новой власти — Декретах о мире и о земле — воплотился ее общенародный характер. Тем же духом были пронизаны и последующие постановления Советского правительства: ликвидация сословий, провозглашение равноправия женщин, установление рабочего контроля над производством и распределением.

Особенностью победившей социалистической революции явилось то, что ей прежде всего пришлось проводить в жизнь не столько социалистические, сколько демократические преобразования.

ИСТОКИ НЕВЕРНОГО ПРОГНОЗА

Революции как величайшие события в истории бывают, помимо прочего, полны «ядовитой иронии по отношению к своим идейным противникам». Лидеры социал-демократии второго десятилетия XX века, создавшие миф о «случайности Октябрьской революции», не видели того, что не только Россия, а весь капиталистический мир созрел для социалистической революции. Совершиться такая революция первоначально могла лишь в той стране, которая явилась средоточием всех его противоречий, слабейшим звеном во всей его цепи. «Отсюда, — указывал В. И. Ленин, — непреложный

вывод: социализм не может победить одновременно во всех странах. Он победит первоначально в одной или нескольких странах, а остальные в течение некоторого времени останутся буржуазными или добуржуазными».

Ленинский вывод о социалистической революции, практический опыт ее осуществления открыли перед российским и международным пролетариатом ясные цели борьбы, показали, в чем состоят общие закономерности и условия победы нового общественного строя.

Вот почему оказался живуч миф о «случайности» Октябрьской революции. Ссылки на него призваны помешать широком народным массам понять объективные законы общественного развития, внушить им мысль о неизбежности эксплуататорской системы государства.

Однако сама жизнь обнажает тщетность этих попыток: на путь социалистического развития вступило более трети живущих на земле. «Русский зигзаг» оказался на деле столбовой дорогой человечества.

Владимир БУЛДАКОВ,
кандидат исторических наук,
АПН.

ШТУРМ ЗІМНЯГА

УСПАМІНЫ
УДЗЕЛЬНІКА



Сын селяніна з Магілёўшчыны, Сілан ГУСЕЎ быў сярод тых, хто са зброяй у руках змагаўся за ўладу Саветаў — ён штурмаваў Зімні, граміў банды легіянераў Доўбар-Мусніцкага. А потым усё жыццё займаўся савецкай і гаспадарчай работай, усталяваючы новы лад жыцця. Уласныя ўражанні і роздумы ўвасобіў Сілан Нічыпаравіч у зборніку апавяданняў, апавесці, шматлікіх артыкулах, змешчаных у газетах і часопісах. Ветэран партыі і рэвалюцыі па-ранейшаму часта выступае з успамінамі на піянерскіх і камсамольскіх сходах, урачыстых вечарах.

У пачатку кастрычніка крэйсер «Аўрора», камэндорам якога я быў, стаяў у Петраградзе на рамонце. Работы практычна былі ўжо закончаны, і Часовы ўрад, каб хутчэй пазбавіцца ад каманды рэвалюцыйнага матросаў, загадаў крэйсеру пакінуць горад. Але рэвалюцыйны камітэт на судне прыняў рашэнне не выконваць загад урада, і 24 кастрычніка прывёў «Аўрору» да Мікалаеўскага моста.

Наступнай раніцай да нас на карабель прыехаў член Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта Петраградскага Савета Антоў-Аўсееў. Ён паведаміў, што Часовы ўрад у Зімін палцы абкружан і «Аўрору» выпай гонар падаць сігнал да штурму Зімяга палаца, а нам, членам экіпажу, — удзельнічаць у гэтым штурме.

Гадзіны дзве мы ляжалі недалёка ад Аляксандраўскага саду з боку Адміралцейства ў радах зводнага атрада балтыйскіх матросаў і чакалі сігналу.

Страху не было, было ўздзіжэнне перад рашаючым боём рэвалюцыі. Нарэшце ў 21 гадзіну 45 мінут з Петрапаўлаўскай крэпасці грывнула 3-цалёвая гармата і тады ўдарыла пасля яе 6-цалёвая гармата з нашай «Аўроры». З крыкам «Ура!» мы кінуліся ўперад. 3-за барыкад, зробленых юнкерамі ў галоўных пад'ездах Зімяга палаца, за жалезнай агарожай з боку Мільённай вуліцы і па баках Аляксандраўскай калоны, грывнулі кулямёты і вінтоўкі.

У адзіным парыве салдаты рэвалюцыі ішлі на ворага. Нечакана метраў у сарака нам перагарадзіў дарогу юнкерскі кулямёт, які не страляў да апошняй хвіліны. Атраду наступваючых давялося залегчы. Кулі адскоквалі рыкашэтам ад маставой зусім блізка. Але

хтосьці з аўрораўцаў ухавіў тоўстае палена (барыкады былі зроблены ў асноўным з дроў) і з усе сілы кінуў у кулямётны разлік. Кулямёт змоўк.

— За мной! — падаў каманду наш камандзір Няволін. Мы кінуліся на барыкады. У гэты час чырвонагвардзейцы і салдаты, якія атакавалі палац з боку Генеральнага штаба і Мільённай вуліцы, вялі рукапашны бой з юнкерамі, і мы рушылі ім на дапамогу.

Нечакана 3-за барыкад выйшаў бранявік. Кулі з нашых вінтовак адляталі ад яго, рыкашэцілі. Тады на плошчу выбег рослы матрос з яхты «Штандарт» і кінуў звязку гранат. Бранявік асеў на заднія колы, і мы зноў кінуліся наперад.

Не вытрымаўшы нечаканай атакі, абаронцы Зімяга ў паніцы пабеглі да палаца. Іх праследавалі чырвонагвардзейцы, салдаты і мы, матросы. І хутка ўсе разам праз галоўныя вяроты ўварваліся ў Зімні. У змрочным калідоры пахла порыхам і сухім пылам, нябачныя часцінкі вапны ў паветры сляпілі вочы, пяршыла ў горле, было цяжка дыхаць. Мы ўварваліся на залочаныя лесвіцы, сутыкаліся з юнкерамі, збівалі іх з ног і, пераскокваючы дзверы прыступкі, спяшаліся далей. На другім паверсе дайшлі да высокіх дзвярэй. Яны былі замкнёны. «Дзе ж Керанскі?» — крычаў камандзір нашага ўзвода Бабін і шырокімі плячыма налягаў на дзверы. 3-за аксамітных парцераў па нас заляскалі выстралы. Гэта стралялі «ўдарніцы» — байцы жаночага «батальёна смерці».

Разгарачаныя людзі ў салдацкіх шынялях і бушлатах беглі па калідору міма мармуровых пакояў, залочаных за-

[Заканчэнне на 7-й стар.]

КРИЗИС НАЗРЕЛ

К осени 1917 года Временное правительство, декларировавшее свое стремление к возрождению России, поставило страну на грань национальной катастрофы.

В экономике, наряду с колоссальным ростом прибылей монополий, произошел спад.

Во имя интересов буржуазии Временное правительство выступало против передачи земли крестьянам. В результате крестьянское движение приобрело повсеместный характер.

Временное правительство не прекращало участия страны в империалистической войне, видя в войне важное средство подавления революционного брожения в народе.

Политический произвол, непомерная эксплуатация и нищета трудящихся, углубленные тяготами военного времени, порождали условия для восстания против власти капитала. Однако одно это не могло еще обеспечить победы социализма. «Никакое восстание, — писал В. И. Ленин в сентябре 1917 года, — не создаст социализма, если он не созрел экономически». Далее он отмечал, что государственно-монополистический капитализм, сложившийся в стране за годы войны, представляет собой «полнейшую материальную подготовку социализма», образуя такую ступеньку исторической лестницы, между которой и

Суд у Слабадзе

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ

[Працяг. Пачатак у №№ 43, мерцвякоў. Былі гэта розныя 44, 45.]

На імгненне яны былі амаль што вырваны з яе абдымкаў, прыведзены на суд не з уладкаваных кватэр і вясковых хат, а з таго свету, адкапаны з паграбоў, капцоў — з-пад зямлі. Смерць дала ім камандзіроўку на гэты свет, каб яны зазірнулі, паглядзелі ў вочы тым, каго не паспелі забіць. І здрыгануліся ад зробленага, ад той кары, што чакае іх, ад той нянавісці, што пачэ сэрцы людзей, і каб жудасна было ім вяртацца зноў у небыццё, але яшчэ больш жудасна — сядзець васьмь тут, у зале, адчуваць сябе жывымі. А зала была перапоўнена агнём, нянавісцю. І ў адзіным толькі чалавеку, у Лецечку, здаецца, нянавісці не было, у ім была грэблівасць, нібыта ён толькі што апаганіўся чымсьці, дакрануўся да чагосьці ліпкага, брыдотнага. І Лецечку нават лёгку нудзіла, калі ён глядзеў на паліцэйскіх, на іх схіленыя пакарлівыя галовы, калі ён сустракаўся з іх кранутымі вільгаццю вачыма, час ад часу перахопліваў іх поўныя жаху позіркы, якія яны, точыся, кідалі ў залу, на імгненне абуджаліся да жыцця, позіркы як выбух нуды, мальбы і жаху. Але зала не ведала літасці, і паліцэйскія як апыкаліся вачыма аб залу: столькі ў ёй было ціхага агню і нястоеннай нянавісці. Паліцэйскія хаваліся ад гэтага агню і нянавісці за бар'ер, за салдат, за плечы адзін аднаго. Хаваліся і не маглі схаватца. Не было цяпер на зямлі такой сцяны, якая б абараніла і схавала іх.

Паліцэйскіх было чалавек дзесяць. Лецечка пабаяўся паліцэйскіх, колькі іх дакладна: жахліва лічыць нябожчыкаў,

людзі, рознага колеру твары і валасы, розніліся яны і адзеннем, але ўсіх іх ужо зрадналі, пабратава зямля, пячаць яе выразна выступала на іх тварах, яна была ў чорных звужаных зрэчках іх ужо тагасветных вачэй, у касцяна-жоўтым бляску залысін. І Лецечка жахнуўся не таму, што бачыў іх перад сабой тут, у зале, а таму, што яны будуць і там, будуць ляжаць у адной з ім зямлі. А калі ў гэтай зямлі штосьці ўсё ж існуе, будуць бадзяцца там. Не жывыя ці часова ажыўленыя былі яны страшныя яму, а мёртвыя. Ён знячэўку мо там і сустрэнецца з імі, і ці знойдзецца там абарона, ці ёсць там суд, ці будуць там стаяць паміж ім і паліцэйскімі гэтыя маўклівыя, задумёныя салдаты, ці здолеюць яны абараніць, уберагчы яго ад паліцэйскіх?

Наўрад, наўрад ці так... На зямлі чалавеку з чалавекам размінюцца лягчэй, чымсьці там. Там жа ён будзе ўжо не чалавек, а нейкі толькі дух, а дух пранікае паўсюдна. Значыцца, і на тым свеце наканавана яму дыхаць з імі. Навошта толькі ён пайшоў на гэты суд, паміраў бы сабе ціхенька ў ізалятары, побач былі б Козел, Дзыбаты, баба Зося, паміраў бы, нікога і нічога іншага не ведаючы, і ўсё было б добра, спакойна. А так — атручаны апошнія дні. Як здолее зямля спакойна прымаць усіх, як яна, не скалануўшыся нават, можа прыняць гэтых мерцвякоў?

Яшчэ можна было саскочыць з падаконніка і пайсці, паспрабаваць забыць усё, паспрабаваць выветрыць з сябе, са сваёй памяццю гэты дух мярцвячыны, пах гнілі, цвілі, палічыць, пераканаць сябе, што ўсё гэта толькі здані, прывіды, трызнен-

не нейкае, што гэта ўласціва толькі гэтаму свету, а на тым усё інакш, усё разузна.

Зямелька добрая, зямелька мяккая і разумная. Яна не трывае і не прымае зла, няма ў яе зла і на яго, нічога дрэннага ён ёй не зрабіў. І яму будзе няблага там, толькі саскочыць і прабіцца да выхаду, там свежае паветра, там сонца, там чыстае неба, там ластаўкі ў небе, дурны і ласкавы сабака Асталоп і бяскрыўдныя мурашкі...

Але Лецечка разумее, што ён дарэмна пераконвае сябе. Ён ужо не здольны добраахвотна пакінуць залу. Была над ім у тую хвіліну вышэйшая сіла і гучаў яе голас: застацца, выседець, прайсці праз усё да рэшты — добрае, мярзотнае, але пакратаць сваімі рукамі, пачуць усё сваімі вушамі. Навошта, дзеля чаго, калі дні твае ўжо злічаны, калі ты адной ногой ужо там? Лецечка не ведаў гэтага, не было ў яго адказу на гэтае пытанне. Тут над ім зноў было нешта вышэйшае, вышэйшае за яго разуменне. І ён да апошняга быў падпарадкаваны не сабе, а гэтаму вышэйшаму ў ім, якое, як ні дзіўна, спакойна аднеслася да слоў Захар'і аб смерці, але не хацела падпарадкавацца жыццю, спрачалася з ім, дыктвала процілеглае сэнсу і розуму.

— Падсудзімы Калягін...

— Дакладна так, — ускочыў нябачны да гэтага Лецечку, закрыты салдатамі аховы паліцэйскі. Пасма прамых валасоў, ад кадыка да падбародка — сіняя жыла-вяроўка, вялізныя залысіны, скапецкі вачыма-белы твар, шырокі, пляскаты. Але ўсё на гэтым пляскатым твары выразнае, нават рэзкае, нібыта яно пачало ўжо гнісці: нос, скулы, сківіцы.

Суддзя адкінуўся на высокім судзейскім крэсле, схіліў крыху набок галаву, супакоіў на падлакотніках рукі:

— Раскажыце суду пра сябе.

— Слухаюся.—Калягін угнуўся, кінуў спіной, нібы дэманструючы паслухмянасць і жаданне раскацца пра сябе. Але перад гэтым выцягнуў з кішэні баваўнянага, добра ўжо зношанага пінжака насоўку, паднёс яе да чырвоных, як траховай запаленых вачэй, нібыта выпадала яму раскацца пра сябе штосьці незвычайна жаласлівае, тужлівае.

— Раскажыце! — прыспешыў суддзя.

— Слухаюся... — зноў з гатоўнасцю кінуў спіной Калягін. — Нарадзіўся я ў 1927 годзе...

На гэтых яго словах Колька ўжо другі раз ледзь не ўпаў

з падаконніка. Чалавеку, які быў ад яго за бар'ерам, ужо ў вайну споўнілася семнаццаць гадоў, а цяпер ён выглядае на ўсё пяцьдзесят. Так, калі вайна была яшчэ ў Беларусі, яму было семнаццаць. Столькі, колькі цяпер і Кольку. І Колька адчуў сябе абражаным... А Калягін працягваў ашаламляць яго відавочным, але неверагодным:

— Да вайны вучыўся ў школе, скончыў чатыры класы. Меў брата і сястру. Маці працавала ў калгасе. Бацька ганчар... Прыйшлі немцы...

— З родзічаў ніхто Савецкай уладай не прыцягваўся да суда, ніхто не быў рэпрэсаваны? — ледзь чутна падзеў па падлакотніках крэсла суддзя.

— Ніхто... да вайны лепей было, усё было...

— А хто вінаваты, што ўсё перамыліся?

— Вайна...

— Вы адчуваеце розніцу паміж былой і новай уладай?

— Зараз так... А ў той час... Такі я ўжо быў...

— Якім вы такім былі?

— Ну такім, ніякім... Другога жніўня 1943 года немцы ў нашым сяле забралі ўсю моладзь, далі позвы, аб'явілі, што павязуць у Германію...

— Партызанскія атрады ў вашым раёне былі?

— Паліцэйскі гарнізон яны ў нашай вёсцы разганалі.

— Вы не спрабавалі збегчы, згадзіліся ехаць у Германію?

— А куды дзецца, куды бегчы, каб тое ведаў, страшна ж, расстраляюць... Партызаны ж позваў не прысылалі... Прывезлі ў горад, казалі, што будзем служыць для барацьбы з партызанамі...

— Вас жа ў Германію везлі, на працу, чаму раптам для барацьбы?

Калягін на гэтае пытанне не адказаў. Адказ Лецечку быў і без патрэбы. Ён зразу меў усё і сам, разумела ўсё і зала. Зала ўсё яшчэ жыла нянавісцю, а яму здалася, што ён залішне паспешаўся з даверам да суддзі — вельмі ж пахатняму, вельмі ж памяркоўна задаваў той пытанні, спакойна слухаў адказы. Слова, пытанні сапраўднага суддзі павінны страляць, апыкаць агнём, думаў Лецечка. І наогул, што тут было судзіць, і так усё ясна: выкручваецца, прыкідваецца Калягін, дурна з сябе строіць. Побач з Палацам культуры дзетдом, во дзе суддзі, больш як сто чалавек, і ні ў кога там не ўздрыгне рука. Нікога не падвядзе рука і з тых, што сядзяць васьмь у зале. Усе яны страляюць, страляюць вачыма. Разлічваецца за сябе, за сваіх дзяцей і ўнукаў, за дзяцей Сучка, за сивога сірату

дзеда Нічыпара, за сіроцтва бабы Зосі. Дык ці ёсць сэнс, гэта самае, цягнуць ката за хвост? А суддзя цягнуў:

— Працягвайце, працягвайце, чаго спыніліся...

— У першы дзень размясцілі нас у хляве, — будзённым і цымным голасам загаварыў зноў Калягін. — Драўляныя ложка фабрычнай работы на два паверхі. На другі-трэці дзень нам далі форму, тонкую, як рабочую. Пачалі вучыць страявой, як абыходзіцца з вінтоўкай рускай, тактыцы вядзення бою ў палявых, лясных умовах, спецыфіку праціўніка вывучалі, вучылі кемліваасці і матам лаялі.

— Разумелі, да чаго вас падрыхтоўваюць?

— ...не магу ведаць.

— Як, не можаце ведаць? Далі вінтоўку, вучылі хадзіць па лесе: як гэта — не магу ведаць?

Не, здаецца, нічога быў суддзя. Учапіўся маленькімі, счырванелымі рукамі ў крэсла, галаву адкінуў, і вочы яго, маленькія, страляюць, страляюць.

— Не магу адказаць, — кінуўся позіркам па дапамогу да сваіх Калягін, натрапіў на непрыхаваную злосць і секануў па гэтай злосці, як з аўтамата, секануў не па сабе, а па сваіх: — Каб весці бой з партызанамі. Заняткі яшчэ праводзілі супраць Савецкай улады, палітычна яшчэ рыхтавалі.

— Вы верылі, што Савецкая Армія разбітая?

— Не магу адказаць, — і насоўку да вачэй.

— Вам гаварылі, што зямлю дадуць, як толькі бандытаў разаб'яць?

— Так!.. Але як я адносіўся да гэтага, не магу адказаць.

— Вы чулі фронт?

— Не, нас нікуды не выпускалі, нас у Барысаў...

— Вы ведалі, што горад, у якім вас фарміравалі, ужо вызвалены Савецкай Арміяй?

— Не... нам паказвалі падлетка ў вясным адзенні: у камуністаў, маўляў, няма каму ваяваць.

— Аб чым жа вы думалі, калі глядзелі на гэтага падлетка?

— Аб доме думалася...

— Чаму не збеглі?

— Не мог... Нельга... Страшна...

— Што вам страшна? Вам жа растлумачылі, што ворага ў вас ужо няма, разбілі вы ворага... Чым яшчэ займаліся?

— Песні спявалі...

— Якія?

— Я не спяваў. — І зноў насоўку да вачэй, рукі крыжам да грудзей: верце, я не спяваў, я харошы і мне ёсць што за добрае залічыць.

[Працяг будзе.]

старонкі мінулага

У прыродзе амаль кожнай значнай грамадскай падзеі, якая прыводзіць у рух народныя масы, заўсёды ляжаць глыбінныя фактары, сукупнасць якіх і складае яе сапраўдную прычыну. Але канкрэтным штуршком да выбуху, той апошняй кроплі, што перапаўняе чашу, часцей за ўсё выступае якая-небудзь фармальна зачэпка. Так, напрыклад, падставай Салюга бунту 1648 года паслужыў збор стралецкага і ямскага падаткаў, адмененых пасля ўвядзення падатку на соль, а Меднага бунту 1662 года — прыраўненне медных грошай да сярэбраных. Пад такімі назвамі яны і ўвайшлі ў гісторыю, хоць непасрэднай прычынай абодвух маскоўскіх антыфеадалных паўстанняў было абстрактнае не класавых супярэчнасцей і цяжкае становішча народных мас.

Падобна развіваліся падзеі і так званая Мядовага, або Салодкага, бунту — аднаго з самых драматычных і малавядомых эпизодаў шматгадовай слонімскай антыфеадалнай эпохі.

Пасля жорсткага падаўлення антыпрыгоніцкага руху 40—60-х гадоў XVII стагоддзя пануючыя колы Вялікага княства Літоўскага разлічвалі, што напалоханае

МЯДОВЫ БУНТ

сялянства доўга не ўздые галаву і ў дзяржаве назаўсёды ўсталюецца спакой. А напалохана было чаго: пасля пацыфікацыі Беларусі нагавала мёртвы край. Вёскі, гарады ляжалі ў папалішчах, усё было разрабавана і спустошана. Карнікі гетмана Януша Радзівіла не ведалі літасці: 14 тысяч забілі ў Пінску, знішчылі амаль усё насельніцтва Турава, большасць жыхароў Мазыра. Людзей секлі шаблямі, жыўцом саджалі на кол, вешалі. На рэках гойдаліся счарнелыя ад засохлай крыві пльывучыя шыбеніцы, жудаснымі прывідамі ўзвышаліся яны на гарадскіх плошчах.

Аднак сялянства не скарылася. Барацьба працягвалася і, па сутнасці, не спынялася ніколі. Калі прыгнёт станаўіўся нясцерпным, селянін зноў браўся за вільі.

Нягледзячы на цяжкае паражэнне, барацьба ўсё ж прынесла некаторыя змены. Былі згладжаны найбольш вострыя формы феадалнага ўціску: ліквідаваны нязноныя злоўжыванні, палегчана эксплуатацыя. У прыватнасці, у шэрагу выпадкаў паншчыну замянілі чыншам — пэўнай сумай грошай, якую

павінен быў выплачваць селянін за карыстанне зямлёй. Да канца 90-х гадоў XVII стагоддзя амаль усё вялізнае, у некалькі дзесяткаў вёсак, Слонімскае староства, якое каля 150 гадоў знаходзілася ў дзяржанні магнацкага роду Сапегаў, атрымала грамады аб замене паншчынных павіннасцей чыншам.

Ганна Сапега, як і ўсе дзяржаўцы (часовыя гаспадары), не вельмі дбала пра сялян. Яе турбавала толькі адно: як мага больш выціснуць з іх прыбытку. І пачала яна зацягваць супоно — прымушаць сялян выконваць паншчыну і іншыя натуральныя павіннасці. Яе намер не быў якімсьці прыватным выпадкам, ён адлюстроўваў агульны працэс далейшага закабалення сялянства ў Вялікім княстве Літоўскім. Феадалы імкнуліся цалкам аднавіць фальварачна-прыгоніцкую сістэму ў тым выглядзе, у якім яна была да «падзёгу». Сяляне ж моцна трымаліся голага чыншу, бо ён даваў ім большую гаспадарскую самастойнасць і вызваляў ад самадурства дваровай адміністрацыі. Яны вырашылі трымацца грамадой і не выконваць ніякіх

работ, не плаціць падаткаў, не даваць падвод і коней, ні на каліва не адступацца ад сваіх правоў. Сяляне, скардзілася Г. Сапега ў кастрычніку 1701 года Слонімскаму гродскаму суду, «без усякае прычыны і крыўды ім не хочучь, пачынаючы ўжо з 1700 г., ні працаваць, ні якой-небудзь іншай павіннасці несіць».

Асабліва вострая спрэчка разгарнулася вакол мядовай даніны. Тутэйшыя сяляне з даўняй часоў выплачвалі 25 грошай з лязва за карыстанне бортнымі дрэвамі, а з сядзібных пчаліноў ніякі падатак ніколі не спягануўся. Ганна Сапега вымагала палову мёду ад усіх пчол без выключэння. Сяляне ўспрынялі гэта як самаўпраўства, нахабны замах на свае спрадвечныя правы, якія, дарчы, пацвярджаліся 39 артыкулам Уставы 1557 года і лістам Яна III.

Калі намеснік Г. Сапегі паспрабаваў са сваімі людзьмі ўзяць сілай «палавічны мёд», яму таксама адказалі сілай — узброіўшыся цапамі, віламі і каламі, сяляне выгнали яго з вёскі.

Зацягасць такая тлумачыцца тым, што ў першай палові

ве XVIII стагоддзя пчалярства было шырока развіта і мела вялікае народнагаспадарчае значэнне. Так, напрыклад, Чухаўскае лясніцтва ў 1773 годзе за продаж драўніны вылучыла 14 талераў і 25 грошай, а падатак за бортныя дрэвы прынес у трыццаць разоў большую суму — 507 талераў. Мёд, воск і розныя хмельныя напоі заўсёды мелі вялікі попыт. Для сялян, пазбаўленых іншых таварных рэсурсаў, пчалярства было той прыбыткавай галіной гаспадаркі, якая прыносила жывую капейку, неабходную хоць бы для частковай выплаты таго ж чыншу. Зразумела, сяляне не маглі добраахвотна адступіцца.

Разгарэлася сапраўдная вайна. Прадстаўнікі дваровай адміністрацыі маглі наведваць вёскі толькі пад аховай вялікіх атрадаў. Імкнуўся зламаць упартасць сялян, яны здэкаваліся і рабавалі іх. Пад выглядам спагнання нядоімак хапалі скаціну, забіралі вулі. Жорсткасць Сапегавых наймітаў не ведала меры. Мала таго, што катавалі дарослых — сілком кармілі сенам і напампоўвалі вадой, «з чаго (Заканчэнне на 8-й стар.)

„**Е**СЦЬ на ўсё жыццё незабыўнае: Вялікі Кастрычнік, Ленін, першыя гады Савецкай улады. Будзе вельмі радасна, калі нашаму падрастаючаму пакаленню, у дні 60-годдзя слаўнага Ленінскага камсамола, гэты фільм пакажа нязгаснае полымя нашых сэрцаў таго часу».

Словы паволі бягуць па экрану, а за кадрам іх чытае аўтар — народны паэт Беларусі Пятрусь Броўка. Голас узнісла і крыху ўсхваляваны, словы ідуць ад сэрца. Трынаццацігадовым хлопчыком далучыўся іх аўтар да тых, хто перабудоўваў лад жыцця, здзяйсняў дэкрэты Савецкай улады. І праз многа год, ужо вядомым літаратарам, Пятрусь Усцінавіч напісаў шэраг апавяданняў, праўдзіва паказаўшы, як перайначвалася жыццё ў Беларусі ў вёсцы, якія водгукі гэта выклікала ў юнай душы.

На матывах яго твораў на «Беларусьфільме» пастаўлены сёлета мастацкі тэлефільм «Побач з камісарам», які 7 лістапада — у дзень гадавіны Вялікага Кастрычніка Цэнтральнае тэлебачанне паказала ўсёй краіне. Мінскія глядачы мелі магчымасць пазнаёміцца з новай стужкай крыху раней.

...Чырвань сцягоў запаліла экран, здаецца, гэта не тканіна трапечацца на ветры, а нешта незямное, недасягальна прыгожае. І коннікі, як казачныя асілкі. Галоўны — камісар раптам падсадзіў да сябе вясковага хлопчука, і той, шчаслівы неймаверна, «стараўся трымаць галаву як мага вышэй». Такі сон бацьчы трынаццацігадовы Федзька, гэта яго мары ўвасобіліся ў рамантычныя карціны, навіяныя, аднак, рэчаіснасцю. Вось і зноў збіраюць вяскоўцаў на сход — камісар прыехаў. Выбіраюць камітэт беднаты, і Федзька становіцца ў ім пісарчуком, бо няма больш у вёсцы пісьменных людзей. Яго бацька, які навучыў сына чытаць-пісаць, згінуў на імперыялістычнай вайне. Сход пастанаўляе адкрыць у вёсцы школу...

Не ведаю, як успрымуць гэтыя кадры дзеці, якім адрасаваны фільм, але мне на праглядзе стала неяк не па сабе. Цяжка, проста немагчыма ўявіць сёння, што ўсе гэтыя людзі на сходзе — разважлівыя кабеты, мудрыя дзяды, цікавыя падлеткі — непісьменныя. І шурпатымі нязграбнымі пальцамі яны будуць неўзабаве выводзіць

панскае дабро, і дзеці рашаюць папрасіць для школы грамафон.

Хлопчыкі і дзяўчынкі радасна ўспрымаюць тое новае, што прынесла ў вёску Савецкая ўлада. Яны проста ўлюбёныя ў камісара. Ён нязменны герой іх фантазій-казак, якія яны пераказваюць адзін аднаму, яму не саромеюцца выказаць заповітную мару,

даць роднасць душ камісара і яго юных сяброў, паказаць, як ідэя рэвалюцыі ўваходзіць у свядомасць дзяцей, становіцца іх перакананнямі. Спачатку гэта выглядае крыху наіўна, нават смешна — апранутыя ў панішанае, нярэдка неадшаведнае памерам адзенне хлопчыкі і дзяўчынкі з энтузіязмам «маршыруюць» за Федзь-

вечай глыбінёй напоўнена гэта работа. У лічаныя хвіліны мы душой успрымаем узрушэнне і радасць пажылой сялянкі, усё жыццё якой прайшло ў цяжкай працы на чужым полі. Камбед надзяліў яе зямлёй, і яна, «уцешаная сваім нечуваным шчасцем», падае на калені, гатовая гледзіць раллю рукамі ці палаваць зямлю, набраўшы поўныя прыгаршчы. «Светлыя слязінкі» стаяць у вачах... Сваёй эмацыянальнасцю, лаканізмам, праўдай характару эпізод западае ў душу і памяць глядача.

Натурныя здымкі фільма «Побач з камісарам» вяліся ў самым пачатку вясны. Таму ў бары, дзе сякуць лес на новую школу, яшчэ ляжыць снег. А той абрывісты бераг ракі, дзе ўзвышаецца жоўты смалісты зруб, даўно абсох. І надвычай шырокі прасяг адсюль бачны — маляўнічыя звывы ракі, лясы да гарызонта. Прывабныя пейзажы ўспрымаюцца не толькі як каларытны фон, яны «працуюць» на галоўную ідэю тэлефільма, ствараючы адпаведны настрой. Абуджаецца родная прырода, вяскоўцы ўсё больш актыўна ўключаюцца ў новае жыццё, на нашых вачах фарміруюцца характары і перакананні тых, каму літаральна праз некалькі год выпадзе перабудоўваць на сацыялістычны лад эканоміку і сельскую гаспадарку, здзяйсняць культурную рэвалюцыю. Пад чыстым блакітам неба так прывабна выглядаюць першыя вясновыя кветкі, дзіцячыя ўсмешкі. Узнікае пачуццё гармоніі, злітнасці святла, добра і прыгажосці.

Таму гібель камісара на пяшчотнай зялёнай паліне становіцца сапраўднай трагедыяй не толькі для Федзькі — сведкі апошніх мінут дапрагаю яму чалавека. І ў гледачоў узнікае гарачае імкненне неслі далей чырвоны камісарскі сцяг.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: кадр з фільма «Побач з камісарам».

НЯЗГАСНАЕ ПОЛЫМЯ СЭРЦАЎ



нават калі яна такая «нязбыўная» — «мець лапці, якія б век не зношваліся».

Няшмат вольнага часу меў камісар. Сацыяльныя зрухі ў вёсцы выклікалі вострыя канфлікты, узнікала мноства праблем, актыўна дзейнічалі ворагі — сыноў старога пана і яго паслугачы. Але за ўсімі клопатамі і турботамі камісар выраза бачыў светлае заўтра, у якім дзевяццаць жыццё гэтым хлопчыкам і дзяўчынкам. І ён імкнуўся навучыць іх марыць, усяляць прагу да ведаў, выхаваць вернасць справе рэвалюцыі. Мацней слоў дзейнічаў яго асабісты прыклад — чыстага душой, шчодрога і самаадданнага чалавека.

Стваральнікам фільма вельмі добра ўдалося пера-

кам, які нясе чырвоны сцяг. Ніякай бачнай мэты няма ў такіх хаджэннях, яны нагадваюць гульні, у якой дзеці стаюць. З гонарам успрымаюць яны пазней надрукаванае ў газеце паведамленне, што іх вёска ў ліку першых здала збожжа для працоўных горада. У глухой вёсцы падлеткі пачынаюць жыць клопатамі дзяржавы!

У фільме ўзнаўляецца рэальная атмосфера тых дзён, зазначыў пасля прагляду Пятрусь Броўка. Атрымалася гэта, на мой погляд, з-за псіхалагічнай дакладнасці вобразаў. Прычым, не толькі галоўных герояў. Есць у фільме некалькі эпізодаў, дзе ў ролі ўдавы Міхаліны з'яўляецца актрыса тэатра імя Я. Купалы Галіна Макарава. Якім высокім талентам, чала-

ПРЭМ'ЕРЫ, ВЫСТАУКІ, СУСТРЭЧЫ



НА СЦЭНЕ АУСТРЫЙСКИ ХОР

У Палацы культуры і тэхнікі Мінскага аўтамобільнага завода выступіў з канцэртам ніжне-аўстрыйскі зямельны альпійскі хор «Альпенландхор», які знаходзіцца ў нашым горадзе ў складзе турыстычнай групы.

ГАСТРОЛІ У ФІНЛЯНДЫІ

Народныя артысты БССР Віктар Вуячыч і інструментальны ансамбль «Тоніка» выехалі на гастролі ў Фінляндыю. Турнэ, маршрут якога пройдзе праз Хельсінкі, Інары, Муаніо і іншыя гарады, працягнецца месяц.

У канцэртных праграмах прагучаць рускія і беларускія песні, творы фінскіх кампазітараў, падрыхтаваныя артыстамі спецыяльна для гэтых гастроляў.

КАМПАЗІТАР РАСКАЗВАЕ

У Магілёўскім музычным вучылішчы адбылася сустрэча з народным артыстам БССР

У Беларускай рэспубліканскай тэатры юнага глядача адбылася прэм'ера драмы А. Салынскага «Барабаншыца». Героі спектакля — савецкія людзі, якія цаной неймаверных пакут, не толькі фізічных, але і душэўных, адстаялі ў ліхалецці Вялікай Айчыннай вайны зараёвы Кастрычніка.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. У ролі Марыі Ігнатаўны — заслужаная артыстка БССР Л. ЦІМАФЕЕВА, Фёдара Абрамава — артыст С. ЖУРАВЕЛЬ.

ШТУРМ ЗІМНЯГА

[Заканчэнне.]

Пачатак на 5-й стар.

лаў. У цёмных кутках пад канэпамі, за драпіроўкамі выяўляліся спаложаныя юнкерыў.

У адным з калідораў з кольтам у адной руцэ, з пенсэ ў другой, у чорным шыракаполым капелюшы і з шалікам на шыі мы сустрэлі Антонава-Аўсеенку з групай чырвонагвардзейцаў і матросаў. Ён пазнаў нас, аўрораўцаў, і паклікаў да сябе. Разам мы накіраваліся на пошукі Часовага ўрада. Знайсці яго было цяжка, таму што ў Зімінім палацы налічвалася звыш 1000 пакояў і залаў, і мы дакладна не ведалі, дзе ж сабраліся міністры. Але неўзабаве ўбачылі масіўныя пазалочаныя дзверы, ля якіх з вінтоўкамі напэравес стаялі на пасту юнкеры. Мы іх хутка абяззброілі. У залу, дзе сядзелі міністры, першым убег Антонаў-Аўсеенка. Ад імя рэвалюцыйнага камітэта Петраградскага Савета ён гучна і цвёрда абвясціў, што Часовы ўрад скінуты і арыштаваны.

Матросы, у ліку якіх былі і мы, аўрораўцы, павялі арыштаваных міністраў у Петрапаўлаўскую цытадэль.

Керанскі, як неўзабаве высветлілася, уцёк яшчэ днём на дыпламатычнай машыне.

На Дварцовым мосце нас абстраляў з кулямёта бранявік. Ратуючы арыштаваных ад кулямётаў і легчы на зямлю. Пры гэтым адзін вельмі абурася: «Я ж вам, паны, не мяшок з пяском».

Выканаўшы загад, атрад аўрораўцаў вяртаўся на карабель. Узбуджаныя, усхваляваныя толькі што перажытымі падзеямі, мы з песнямі крочылі

па вуліцах Петраграда, плылі на шлюпках па Няве. Нягледзячы на позні час, на «Аўроры» ніхто не спаў. На палубе і ў кубрыках топіліся матросы, сувязныя ад часцей і атрадаў.

А днём 26 кастрычніка мяне ў ліку 50 матросаў, вылучаных на ахову другога з'езда Саветаў, паслалі ў Смольны. Змяніўшыся з паста, разам з сябрамі я накіраваўся ў залу, дзе ішло заключнае пасяджэнне. Зала была перапоўнена. І калі старшыня аб'явіў, што будзе выступаць У. І. Ленін, прысутныя бурна заапладзіравалі.

Цяжка мне знайсці словы, каб перадаць тое ўражанне, якое пакінула ў душы сустрэча з Уладзімірам Ільчом. Нельга забыць яго незвычайную сілу пераканання, прастату паводзін. А яго імклівая паходка, шчыры жэст, які вядомы зараз людзям па карцінах і фільмах, нібы стаіць у мяне перад вачыма, калі я згадваю той час.

Проста і ясна гаварыў Уладзімір Ільч Ленін аб адмене прыватнай уласнасці на зямлю, аб міры ўсім народам. Зацікаўлены дыханне, слухачы ўбіралі ў сябе словы прывадыра. У гэтыя імгненні мяняўся лёс кожнага.

Яшчэ не хутка давялося мне расстасца з вінтоўкай, з якой я ўдзельнічаў у штурме Зімянага. На долю нашага пакалення выпала нямала выпрабаванняў. І я ганаруся, што быў у шэрагу тых, хто будоваў новы лад жыцця, абараняў заваёвы Вялікага Кастрычніка, і сёння з'яўляюся сведкам пераможнага шэсця рэвалюцыйных ідэй на планеце.

Сілан ГУСЕЎ,
член Саюза пісьменнікаў
БССР.



ЛЕГЕНДАРНАЯ «АУРОРА» Ў МАНІЛЕ

Легендарны крэйсер «Аўра-ра», выдатны помнік баявой славы савецкага народа, — адна з галоўных славутасцей Ленінграда. Шматлікі дэлегацыі, турысты з розных дзяржаў імкнуцца пабываць на яго борце, пачуць расказ ветэранаў аб дзіўным лёсе карабля.

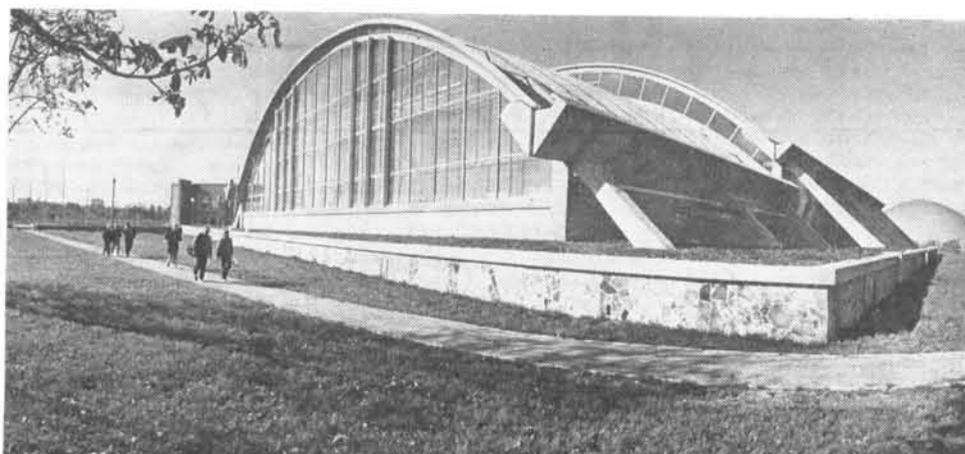
У ходзе афіцыйнага візіту ў СССР пабываў на «Аўроры» і прэзідэнт Філіпін Фердынанд Маркас разам са сваёй жонкай.

Знаёмячы гасцей са слаўным мінулым «Аўроры», якая абвясціла Расіі і ўсяму свету аб пачатку новай эры — эры Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, камандзір карабля напамінуў таксама і аб заходзе крэйсера ў Манілу — сталіцу Філіпін.

...Падзеі вяртаюць нас у час руска-японскай вайны 1904—1905 гадоў. Крэйсер «Аўра-ра», які ўступіў у строй у 1903 годзе, актыўна ўключыўся ў ваенныя дзеянні супраць Японіі. Крэйсер пакрыў сябе неўміручай славай у час славутага Цусімскага морскага бою ў маі 1905 года, у якім ён вывёў са строю некалькі караблёў праціўніка. Рускім караблям, аднак, не ўдалося прабіцца ва Уладзівасток, і было прынята рашэнне ўвайсці ў нейтральны порт — Манілу. У чэрвені 1905 года крэйсер «Аўра-ра» і два іншыя караблі рускага ваенна-морскага флоту кінулі якор у Манільскай бухце. Вядома, што рускія маракі, якія на працягу некалькіх дзён знаходзіліся ў «краіне сямі тысяч астравоў», былі цёпла сустрэты мясцовымі жыхарамі. На членаў экіпажа караблёў зрабілі выключнае ўражанне казачная прыгажосць філіпінскай прыроды, традыцыйная гасціннасць яе народа.

Андрэй АЛЕНІН.

АЛІМПІЙСКІЯ КЛОПАТЫ



Фізкультурай і спортам у Мінску займаецца практычна кожны трэці жыхар. Зразумела, гэта было б немагчыма без адпаведнай матэрыяльнай базы. У беларускай сталіцы цяпер існуе 2 200 спартыўных збудаванняў — залаў, басейнаў, кортаў, ціраў... Працуюць дзесяткі тысяч штатных і грамадскіх трэнераў, інструктараў па розных відах спорту. Хлопчыкі і дзяўчынкі горада наведваюць 72 дзіцячыя спартыўныя школы.

Актыўная падрыхтоўка да Алімпіяды-80, асобныя мерапрыемствы якой адбудуцца і ў Мінску, яшчэ больш уздымае прэстыж фізічнай культуры і спорту, павышае цікавасць да тых, хто вызначыўся на беговых да-

рожках і стадыёнах, на лыжных трасах і ў плавальных басейнах... І памнажае колькасць тых, хто клопаціцца пра сваё здароўе і фізічную дасканаласць.

НА ЗДЫМКАХ: помнікі даўніны і сучаснасць суседнічаюць у Мінску; вядомыя беларускія фехтавальшчыкі Алена БЯЛОВА і Аляксандр РАМАНЬКОУ; работніца кандытарскай фабрыкі «Камунарка» Тамара ЛІС дэманструе новыя наборы цукерак; у Палацы воднага спорту; нядаўна пабудаваныя тэнісныя корты; шмат арыгінальных вырабаў можна набыць у магазіне «Алімпійскі сувенір».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

(Заканчэнне.
Пачатак на 6-й стар.)

маса народа папухла і памёрла», а цкавалі сабакамі дзяцей і кабет, заганылі ў двары і сыпалі за пазухі жывых пчолаў.

Асабліва лютаваў ротмістр Драздоўскі, адміністратар Барэцкага двара. Сяляне наважыліся забіць яго, але ён, папярэджаны здраднікам, збег, а потым, помсцячыся, бязлітасна катаваў сялянскіх кіраўнікоў: «марыў голадам і марозам, паліваючы на халдзе вадою».

Усе пытанні барацьбы сяляне абмяркоўвалі, як гэта вынікае з судовай справы, грамадою — на агульных сходах абшчын і, відаць, мелі нейкія атрады самааховы, «свавольныя купы», як называў іх на судзе прадстаўнік староства. Сяляне разумелі неабходнасць адзінства і са-

МЯДОВЫ БУНТ

лідарнасці, яны згодна паставілі, «каб адзін ад другога не адступаць», а здраднікаў строга караць.

Непаслушэнства сялян працягвалася больш як два дзесяцігоддзі першай паловы XVIII стагоддзя. У лістападзе 1720 года ў Слонім прыбыла судовая камісія рэфэрэндарскага суда. Прадстаўнік Сапегі наставіў сялянам у віну тое, што яны палі не засеялі, хлеб не сабралі, а што і сабралі, дык нанятым людям і не ў пару. «На работу не толькі самі, узбунтаваўшыся, не выходзілі, але і іншым людзям той жа воласці забаранялі і наймацца не дазвалялі, ад чаго староства панёс вялікую шкоду, лічачы злотымі, 30 тысяч. Мядоў палавічных не

аддалі... а хто быў паслухмяны двару, таго самі каралі і бязлітасна білі».

Прадстаўнік «працавітых падданых» (гэтак афіцыйна называлі ў судовых паперах сялян) скардзіўся на здзекі, расказаў пра парушэнне адміністрацыяй законных правоў сялян, ігнараванне скарбовых грамад, паводле якіх яны павінны плаціць адно толькі голы чынш і нічога болей. Не дайшоўшы ні да якой высновы, суд адклаў пасяджэнне да будучага гадавога кірмашу. На наступнай сесіі сяляне зноў даводзілі, што яны не бунтуюць, а дамагаюцца выканання дзяржаўцаў скарбовых грамад. Мядовы падатак яны таксама не адмаўляюцца плаціць, але па старыне, як

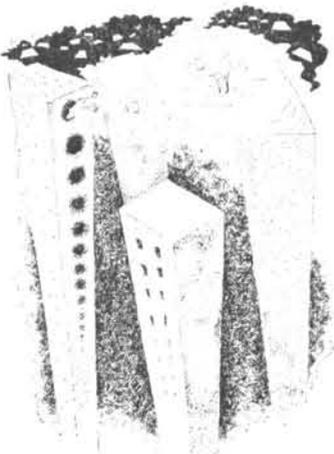
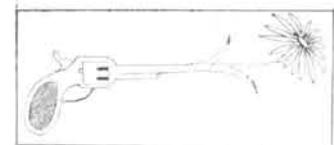
плацілі іхнія дзяды і бацькі, і ў доказ «паклалі на стол ліст Давойны, пісаны па-беларуску, дзе сказана, што падданыя павінны плаціць ад лязіва па 25 грошаў», а не палову мёду.

Суд, як і трэба было чакаць, выйграў Сапегі. Судзі маніпуляваў дакументамі, як ім хацелася: адны паперы, якія сведчылі ў карысць староства, яны прызналі, а іншыя, што пацвярджалі правы сялян, адхілілі. «Працавітыя падданыя» былі абавязаны выконваць усе павіннасці па інвентарах адміністрацыі.

Няўдача хоць і вымусіла сялян часова скарыцца, але не зламала іх волі. Яны яшчэ не адзін раз выступалі супраць прыгнятальнікаў, абараняючы сваё права людзьмі звацца.

У. ГУРКОУ,
С. ЦЯРОХІН.

Гумар



Міраж.
Мал. Н. ЛУГАВОЙ.

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15,
33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1634